ദേവീഭാഗവതപുരാണമ്/സ്കന്ധഃ 03/അധ്യായഃ 08

ഗുണാനാം രൂപസംസ്ഥാനാദിവർണ്ണനമ്

ബ്രഹ്മോവാച

സർഗോഽയം കഥിതസ്താത യത്പൃഷ്ടോഽഹം ത്വയാഽധുനാ .

ഗുണാനാം രൂപസംസ്ഥാം വൈ ശൃണുഷ്വൈകാഗ്രമാനസഃ .. 1 ..

സത്ത്വം പ്രീത്യാത്മകം ജ്ഞേയം സുഖാത്പ്രീതിസമുദ്ഭവഃ .

ആർജവം ച തഥാ സത്യം ശൗചം ശ്രദ്ധാ ക്ഷമാ ധൃതിഃ .. 2 ..

അനുകമ്പാ തഥാ ലജ്ജാ ശാന്തിഃ സന്തോഷ ഏവ ച .

ഏതൈഃ സത്ത്വപ്രതീതിശ്ച ജായതേ നിശ്ചലാ സദാ .. 3 ..

ശ്വേതവർണം തഥാ സത്ത്വം ധർമേ പ്രീതികരഃ സദാ .

സച്ഛ്രദ്ധോത്പാദകം നിത്യമസച്ഛ്രദ്ധാനിവാരകമ് .. 4 ..

സാത്ത്വികീ രാജസീ ചൈവ താമസീ ച തഥാപരാ .

ശ്രദ്ധാ തു ത്രിവിധാ പ്രോക്താ മുനിഭിസ്തത്ത്വദർശിഭിഃ .. 5 ..

രക്തവർണം രജഃ പ്രോക്തമപ്രീതികരമദ്ഭുതമ് .

അപ്രീതിർദുഃഖയോഗത്വാദ്ഭവത്യേവ സുനിശ്ചിതാ .. 6 ..

പ്രദ്വേഷോഽഥ തഥാ ദ്രോഹോ മത്സരഃ സ്തമ്ഭ ഏവ ച .

ഉത്കണ്ഠാ ച തഥാ നിദ്രാ ശ്രദ്ധാ തത്ര ച രാജസീ .. 7 ..

മാനോ മദസ്തഥാ ഗർവോ രജസാ കില ജായതേ .

പ്രത്യേതവ്യം രജസ്ത്വേതൈർലക്ഷണൈശ്ച വിചക്ഷണൈഃ .. 8 ..

കൃഷ്ണവർണം തമഃ പ്രോക്തം മോഹനം ച വിഷാദകൃത് .

ആലസ്യം ച തഥാഽജ്ഞാനം നിദ്രാ ദൈന്യം ഭയം തഥാ .. 9 ..

വിവാദശ്ചൈവ കാർപണ്യം കൗടില്യം രോഷ ഏവ ച .

വൈഷമ്യം വാതിനാസ്തിക്യം പരദോഷാനുദർശനമ് .. 10 ..

പ്രത്യേതവ്യം തമസ്ത്വേതൈർലക്ഷണൈഃ സർവഥാ ബുധൈഃ .

താമസ്യാ ശ്രദ്ധയാ യുക്തം പരതാപോപപാദകമ് .. 11 ..

സത്ത്വം പ്രകാശയിതവ്യം നിയന്തവ്യം രജഃ സദാ .

സംഹർതവ്യം തമഃ കാമം ജനേന ശുഭമിച്ഛതാ .. 12 ..

അന്യോന്യാഭിഭവാച്ചൈതേ വിരുധ്യന്തി പരസ്പരമ് .

തഥോഽന്യോന്യാശ്രയാഃ സർവേ ന തിഷ്ഠന്തി നിരാശ്രയാഃ .. 13 ..

സത്ത്വം ന കേവലം ക്വാപി ന രജോ ന തമസ്തഥാ .

മിലിതാശ്ച സദാ സർവേ തേനാന്യോന്യാശ്രയാഃ സ്മൃതാഃ .. 14 ..

അന്യോന്യമിഥുനാച്ചൈവ വിസ്താരം കഥയാമ്യഹമ് .

ശൃണു നാരദ യജ്ജ്ഞാത്വാ മുച്യതേ ഭവബന്ധനാത് .. 15 ..

സന്ദേഹോഽത്ര ന കർതവ്യോ ജ്ഞാത്വേത്യുക്തം മയാ വചഃ .

ജ്ഞാതം തദനുഭൂതം യത്പരിജ്ഞാതം ഫലേ സതി .. 16 ..

ശ്രവണാദ്ദർശനാച്ചൈവ സപദ്യേവ മഹാമതേ .

സംസ്കാരാനുഭവാച്ചൈവ പരിജ്ഞാതം ന ജായതേ .. 17 ..

ശ്രുതം തീർഥം പവിത്രഞ്ച ശ്രദ്ധോത്പന്നാ ച രാജസീ .

നിർഗതസ്തത്ര തീർഥേ വൈ ദൃഷ്ടം ചൈവ യഥാശ്രുതമ് .. 18 ..

സ്നാതസ്തത്ര കൃതം കൃത്യം ദത്തം ദാനം ച രാജസമ് .

സ്ഥിതസ്തത്ര കിയത്കാലം രജോഗുണസമാവൃതഃ .. 19 ..

രാഗദ്വേഷാന്ന നിർമുക്തഃ കാമക്രോധസമാവൃതഃ .

പുനരേവ ഗൃഹം പ്രാപ്തോ യഥാപൂർവം തഥാ സ്ഥിതഃ .. 20 ..

ശ്രുതം ച നാനുഭൂതം വൈ തേന തീർഥം മുനീശ്വര .

ന പ്രാപ്തം ച ഫലം യസ്മാദശ്രുതം വിദ്ധി നാരദ .. 21 ..

നിഷ്പാപത്വം ബലം വിദ്ധി തീർഥസ്യ മുനിസത്തമ .

കൃഷേഃ ഫലം യഥാ ലോകേ നിഷ്പന്നാന്നസ്യ ഭക്ഷണമ് .. 22 ..

പാപദേഹവികാരാ യേ കാമക്രോധാദയഃ പരേ .
ലോഭോ മോഹസ്തഥാ തൃഷ്ണാ ദ്വേഷോ രാഗസ്തഥാ മദഃ .. 23 ..
അസൂയേർഷ്യാക്ഷമാശാന്തിഃ പാപാന്യേതാനി നാരദ .
ന നിർഗതാനി ദേഹാത്തു താവത്പാപയുതോ നരഃ .. 24 ..
കൃതേ തീർഥേ യദൈതാനി ദേഹാന്ന നിർഗതാനി ചേത് .
നിഷ്ഫലഃ ശ്രമ ഏവൈകഃ കർഷകസ്യ യഥാ തഥാ .. 25 ..
ശ്രമേണാപീഡിതം ക്ഷേത്രം കൃഷ്ടാ ഭൂമിഃ സുദുർഘടാ .
ഉപ്തം ബീജം മഹാർഘം ച ഹിതാ വൃത്തിരുദാഹൃതാ .. 26 ..
അഹോരാത്രം പരിക്ലിഷ്ടോ രക്ഷണാർഥം ഫലോത്സുകഃ .
കാലേ സുപ്തസ്തു ഹേമന്തേ വനേ വ്യാഘ്രാദിഭിർഭൃശമ് .. 27 ..
ഭക്ഷിതം ശലഭൈഃ സർവം നിരാശശ്ച കൃതഃ പുനഃ .
തദ്വത്തീർഥശ്രമഃ പുത്ര കഷ്ടദോ ന ഫലപ്രദഃ .. 28 ..
സത്ത്വം സമുത്കടം ജാതം പ്രവൃദ്ധം ശാസ്ത്രദർശനാത് .
വൈരാഗ്യം തത്ഫലം ജാതം താമസാർഥേഷു നാരദ .. 29 ..
പ്രസഹ്യാഭിഭവത്യേവ തദ്രജസ്തമസീ ഉഭേ .
രജഃ സമുത്കടം ജാതം പ്രവൃത്തം ലോഭയോഗതഃ .. 30 ..
തത്തഥാഭിഭവത്യേവ തമഃസത്ത്വേ തഥാ ഉഭേ .
തമസ്തഥോത്കടം ഭൂത്വാ പ്രവൃദ്ധം മോഹയോഗതഃ .. 31 ..
തത്സത്ത്വരജസീ ചോഭേ സങ്ഗമ്യാഭിഭവത്യപി .
വിസ്തരം കഥയാമ്യദ്യ യഥാഭിഭവതീതി വൈ .. 32 ..
യദാ സത്ത്വം പ്രവൃദ്ധം വൈ മതിർധർമേ സ്ഥിതാ തദാ .
ന ചിന്തയതി ബാഹ്യാർഥം രജസ്തമഃസമുദ്ഭവമ് .. 33 ..
അർഥം സത്ത്വസമുദ്ഭൂതം ഗൃഹ്ണാതി ച ന ചാന്യഥാ .
അനായാസകൃതം ചാർഥം ധർമം യജ്ഞം ച വാഞ്ഛതി .. 34 ..
സാത്ത്വികേഷ്വേവ ഭോഗേഷു കാമം വൈ കുരുതേ തദാ .
രാജസേഷു ന മോക്ഷാർഥം താമസേഷു പുനഃ കുതഃ .. 35 ..

ഏവം ജിത്വാ രജഃ പൂർവം തതശ്ച തമസോ ജയഃ .

സത്ത്വം ച കേവലം പുത്ര തദാ ഭവതി നിർമലമ് .. 36 ..

യദാ രജഃ പ്രവൃദ്ധം വൈ ത്യക്ത്വാ ധർമാൻ സനാതനാൻ .

അന്യഥാകുരുതേ ധർമാച്ഛ്രദ്ധാം പ്രാപ്യ തു രാജസീമ് .. 37 ..

രാജസാദർഥസംവൃദ്ധിസ്തഥാ ഭോഗസ്തു രാജസഃ .

സത്ത്വം വിനിർഗതം തേന തമസശ്ചാപി നിഗ്രഹഃ .. 38 ..

യദാ തമോ വിവൃദ്ധം സ്യാദുത്കടം സമ്ബഭൂവ ഹ .

തദാ വേദേ ന വിശ്വാസോ ധർമശാസ്ത്രേ തഥൈവ ച .. 39 ..

ശ്രദ്ധാം ച താമസീം പ്രാപ്യ കരോതി ച ധനാത്യയമ് .

ദ്രോഹം സർവത്ര കുരുതേ ന ശാന്തിമധിഗച്ഛതി .. 40 ..

ജിത്വാ സത്ത്വം രജശ്ചൈവ ക്രോധനോ ദുർമതിഃ ശഠഃ .

വർതതേ കാമചാരേണ ഭാവേഷു വിതതേഷു ച .. 41 ..

ഏകം സത്ത്വം ന ഭവതി രജശ്ചൈകം തമസ്തഥാ .

സഹൈവാശ്രിത്യ വർതന്തേ ഗുണാ മിഥുനധർമിണഃ .. 42 ..

രജോ വിനാ ന സത്ത്വം സ്യാദ്രജഃ സത്ത്വം വിനാ ക്വചിത് .

തമോ വിനാ ന ചൈവൈതേ വർതന്തേ പുരുഷർഷഭ .. 43 ..

തമസ്താഭ്യാം വിഹീനം തു കേവലം ന കദാചന .

സർവേ മിഥുനധർമാണോ ഗുണാഃ കാര്യാന്തരേഷു വൈ .. 44 ..

അന്യോന്യസംശ്രിതാഃ സർവേ തിഷ്ഠന്തി ന വിയോജിതാഃ .

അന്യോന്യജനകാശ്ചൈവ യതഃ പ്രസവധർമിണഃ .. 45 ..

സത്ത്വം കദാചിച്ച രജസ്തമസീ ജനയത്യുത .

കദാചിത്തു രജഃ സത്ത്വതമസീ ജനയത്യപി .. 46 ..

കദാചിത്തു തമഃ സത്ത്വരജസീ ജനയത്യുഭേ .

ജനയന്ത്യേവമന്യോന്യം മൃത്പിണ്ഡശ്ച ഘടം യഥാ .. 47 ..

ബുദ്ധിസ്ഥാസ്തേ ഗുണാഃ കാമാൻബോധയന്തി പരസ്പരമ് .

ദേവദത്തവിഷ്ണുമിത്രയജ്ഞദത്താദയോ യഥാ .. 48 ..

യഥാ സ്ത്രീപുരുഷശ്ചൈവ മിഥുനൗ ച പരസ്പരമ് .

തഥാ ഗുണാഃ സമായാന്തി യുഗ്മഭാവം പരസ്പരമ് .. 49 ..

രജസോ മിഥുനേ സത്ത്വം സത്ത്വസ്യ മിഥുനേ രജഃ .

ഉഭേ തേ സത്ത്വരജസീ തമസോ മിഥുനേ വിദുഃ .. 50 ..

നാരദ ഉവാച

ഇത്യേതത്കഥിതം പിത്രാ ഗുണരൂപമനുത്തമമ് .

ശ്രുത്വാപ്യേതത്സ ഏവാഹം തതോഽപൃച്ഛം പിതാമഹമ് .. 51 ..

ഇതി ശ്രീദേവീഭാഗവതേ മഹാപുരാണേഽഷ്ടാദശസാഹസ്ര്യാം സംഹിതായാം തൃതീയസ്കന്ധേ ഗുണാനാം രൂപസംസ്ഥാനാദിവർണനം നാമ അഷ്ടമോഽധ്യായഃ .. 8 ..

"https://sa.wikisource.org/w/index.php?title=ദേവീഭാഗവതപുരാണമ്/സ്കന്ധഃ_03/അധ്യായഃ_08&oldid=75587" ഇത്യസ്മാദ് പ്രതിപ്രാപ്തമ്